

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö VN/4379/2018

Sisäministeriön vastaus oikeusministeriön lausuntopyyntöön kokoontumislain 7 §:n muuttamiseksi

Oikeusministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa ehdotuksesta kokoontumislain 7 §:n ilmoitusaikojen muuttamiseksi. Sisäministeriön poliisiosasto lausuu ehdotuksesta seuraavaa.

Kokoontumislain 7 §:n mukaan järjestäjän on tehtävä ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä yleisestä kokouksesta suullisesti tai kirjallisesti ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään kuusi tuntia ennen kokouksen alkamista. Yleisellä kokouksella tarkoitetaan mielenosoitusta tai muuta kokoontumisvapauden käyttämiseksi järjestettyä tilaisuutta, johon muutkin kuin nimenomaisesti kutsutut voivat osallistua tai jota he voivat seurata. Kyse voi olla joko sisätiloissa tai ulkona järjestettävästä yleisölle avoimesta kokouksesta.

Lain mukaan myöhemminkin tehtyä ilmoitusta voidaan pitää pätevänä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle. Määräajan tarkoituksena on varata poliisille riittävästi aikaa valmistautua laissa säädettyjen kokoukseen liittyvien tehtäviensä hoitamiseen.

Poliisin läsnäolo mielenosoituksissa ja muissa yleisissä kokouksissa perustuu kokoontumisilmoituksiin ja niistä tehtäviin riskiarvioihin. Kokoontumislaisa säädetty kuuden tunnin aikaraja ilmoituksen tekemiselle ennen yleisen kokouksen alkua on osoittautunut nykypäivänä lyhyeksi poliisin voimavarojen suuntaamisen kannalta erityisesti laajoissa ja erityistä varautumista vaativissa tilanteissa. Nykyinen laki mahdollistaa ilmoituksen tekemisen vaikka keskellä yötä, jolloin lain vaatima kuuden tunnin määräaika täyttyy, mutta poliisille ei jää käytännön mahdollisuuksia tehdä henkilöstö- tai kalustovarauksia toiminnan turvaamiseksi. Laki ei määrittele miten ilmoitus tehdään. Ilmoituksia onkin tehty esimerkiksi lähettämällä faksi ilta-aikaan poliisin toimipisteeseen, jonka on tiedetty olevan kiinni. On ilmeistä, että tällöin on ollut kyse toiminnasta, jolla pyritään välttämään kokoontumislain tarkoituksen toteutuminen.

Lyhyen ilmoittamisajan vuoksi poliisi joutuu ajoittain hälyttämään lisäresursseja töihin, mistä aiheutuu merkittäviä ylityökustannuksia. Lisäkustannuksia vakavampi ongelma on kuitenkin se, että poliisi ei lyhyen

Lausunto

SM1836264

03.12.2018

00.02.04

SMDno-2018-2221

valmistautumisajan vuoksi välttämättä saa kokoon riittävästi henkilöstöä ja kalustoa voidakseen taata mielenosoituksen turvallisen sujumisen. Lyhyen ilmoittamisajan lisäksi suuri ongelma ovat kokonaan ilmoittamatta jätetyt mielenosoitukset ja muut tilaisuudet, joille ei löydy myöskään vastuullista järjestäjää. Tällöin tilaisuuteen osallistuvien ja sivullisten henkilöiden turvallisuuden varmistaminen on vaikeaa ja joissain tapauksissa mahdotonta. Väkivaltaisiksi muuttuneet mielenosoitukset ovat usein olleet tällaisia tapahtumia.

Nykyaikaiset viestivälineet ja niin kutsuttu sosiaalinen media mahdollistavat suurienkin ihmisjoukkojen kerääntymisen mielenosoitukseen tai yleisötilaisuuteen ilman, että poliisille tehtäisiin ilmoitusta tapahtumasta tai sen järjestäjästä. Esimerkkeinä tällaisista kokoontumisista ovat vastamielenosoitukset itsenäisyyspäivänä, vuosittain toistuva Keravanjoen ja Vantaanjoen "kaljakellunta" tai puistoissa järjestettävät musiikkitapahtumat.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi velvollisuutta ilmoittaa poliisille yleisestä kokouksesta niin, että ilmoitus tulisi tehdä aikaisemmin kuin nykyinen kuusi tuntia. Pidempi ilmoittamisaika mahdollistaa asianmukaisen riskiarvion tekemisen, mikä puolestaan tarkoittaa uhkatekijöiden ja henkilöihin liittyvien riskien tunnistamista. Tämä korostuu yleisötilaisuuksissa ja mielenosoituksissa. Myös myöhemmin tehtyä ilmoitusta voitaisiin nykyiseen tapaan pitää pätevänä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle.

Poliisitoiminnan on oltava suunnitelmallista ja johdettua. Kokoontumislain 7 §:n tarkoittaman ilmoitusajan pidentäminen parantaisi merkittävästi ennakkosuunnittelua ja resurssien varaamista. Tällöin poliisi pystyy huolehtimaan kokoontumisvapauden mahdollisimman laajasta toteutumisesta ja kokoontumisvapautta käyttävien turvallisuudesta.

Lisäksi tulisi ottaa huomioon ilmoittamisajan pidentämisen myönteinen vaikutus muiden poliisin tehtävien suorittamiseen. Jos poliisi joutuu äkillisesti siirtämään esimerkiksi hälytystehtäviin osoitettuja resursseja mielenosoituksen tai yleisötilaisuuden turvaamiseen, se voi tarkoittaa kiireellisten hälytystehtävien suorittamisen vaarantumista ja vähintäänkin vasteaikojen pidentymistä. Resurssien ennakoimaton siirtotarve heijastuu suurissa mielenosoituksissa tai yleisötapahtumissa myös muihin kuin tapahtumapaikan poliisilaitokseen.

Kokoontumislaisissa säädetyn ilmoitusajan muuttamisella vastataan lisäksi mielenosoitusten muuttuneeseen luonteeseen. Mielenosoituksille on entistä useammin järjestetty vastamielenosoitus, jonka tarkoitus on ollut aatteellisen vastustamisen lisäksi, tai sen sijasta, aiheuttaa häiriötä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tämä puolestaan on aiheuttanut väkivaltaisten tekojen uhkan kasvua.

Esimerkkinä voidaan käyttää vuoden 2017 juhannuksen tapahtumia Helsingin Rautatientorilla, jossa useita kokouksia ilmoitettiin Rautatientorille, kun Suomi Ensin Maidan -nimellä toiminut mielenosoitus lopulta keskeytettiin. Tapaukseen sisältyi yhtäältä kokoontumisvapauden turvaaminen ja neuvottelua kokouspaikan siirtämisestä kokousjärjestäjien kanssa ja toisaalta varautumista erilaisten kokousten turvaamiseen hyvin lyhyellä varoitusaajalla.

Lausunto

SM1836264

03.12.2018

00.02.04

SMDno-2018-2221

Jokainen tunti ja vuorokausi, jonka poliisi saa yli nykyisen kuuden tunnin aikaa varautua tehtävän suorittamiseen, antaa poliisille paremmat valmiudet varautua tilanteeseen muun muassa neuvottelemalla eri osapuolten kanssa mielenosoituksen kulusta, mahdollisista liikenteen ohjaajista ja järjestyksenvalvojista ynnä muista vastaavista asioista, joilla pystytään turvaamaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyminen sekä kansalaisten perusoikeuksiin kuuluva mielipiteen ilmaisu- ja kokoontumisvapauden toteutuminen.

Poliisiosasto pitää ehdotettua muutosta ennakoilmoitusajan pidentämisestä kannatettavana ja toteaa, että mitä aikaisemmin poliisi saa tiedon järjestettävästä kokouksesta, ja sitä kautta lisää valmistautumisaikaa, sitä paremmat mahdollisuuden sillä on toteuttaa poliisin keskeisiä tehtäviä, joita ovat oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen.

Osastopäällikkö

Risto Lammi

Poliisitarkastaja

Seppo Sivula

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Sisäministeriö 03.12.2018 klo 09:16. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.